

Statnett SF
Nydalens allé 33, Oslo
PB 4904 Nydalen
0423 Oslo

6. mars 2026

Differensiering av industritariffen og nytt kapasitetsledd – høringsuttalelse fra INEOS-bedriftene i Grenland

Sammendrag

- Statnetts forslag vil ytterligere forverre et allerede **kritisk høyt kostnadsnivå** for kraftforedlende industri i NO2.
- Industrien har **uendret og betydelig nettnytte**, med bidrag til **lavere systemdriftskostnader, bedre kapasitetsutnyttelse** og **rimeligere nettdrift**.
- **Kapasitetskø er ikke et gyldig argument** for å svekke industriens tariffvilkår; det reflekterer betalende evne hos nye aktører, ikke redusert nettnytte hos eksisterende.
- Forslagene om **forbruksreduksjon** og et nytt **kapasitetsledd** er utilstrekkelig utredet og innebærer betydelig risiko for **utilsiktede negative konsekvenser**.
- Økte nettkostnader vil svekke **konkurransesevne, verdiskaping** og **investeringer i industrien**. Det vil gi tap av arbeidsplasser og svekke grunnlaget for industrielle verdikjeder.
- **Industriavkortningen på 50 prosent bør videreføres**, da den reflekterer både **nettnytte** og **samfunnsøkonomisk gevinst**.

Bakgrunn

INEOS-bedriftene i Grenland (INEOS Rafnes AS, INEOS Bamble AS og INOVYN Norge AS) er en del av norsk kraftforedlende industri og har ca. 650 ansatte og 40 lærlinger. Vi har vært etablert som industri på Rafnes og Rønningen i Bamble siden 1976. Våre fabrikker har en beregnet anleggsverdi på ca. 40 milliarder NOK. Norsk Industris ringvirkningsanalyse fra 2024 utarbeidet av Samfunnsøkonomisk Analyse i samarbeid med Boldt Partners, viser at de årlige samfunnsmessige ringvirkningene av INEOS virksomhet i Grenland er mer enn 3 Mrd NOK/år. Våre virksomheter i Grenland produserer samlet omkring 2,5 millioner tonn produkter pr. år og har et kraftbehov på rundt 1,3 TWh/år.

Mer enn halvparten av elektrisiteten INEOS bruker anvendes direkte i elektrokjemiske prosesser og er derfor en råvare i vår produksjon. Nivået på kraftkostnader i Norge, både kjøp av kraft og bruk av nett, er helt avgjørende for INEOS-bedriftenes konkurransekraft, investeringer og videre drift i Norge. INEOS-bedriftene i Grenland ligger i NO2-området, et område som allerede lider under svært høye kraftkostnader etter at de siste utenlandskablene til Tyskland og England ble satt i drift. Prisen på det marginaltapsbaserte energileddet følger den høye områdeprisen. De siste årene har RME gitt dispensasjon og akseptert et makstak på energileddprisen. RME har bebudet at et slikt unntak nå kun kan videreføres ut 2026. For INEOS-bedriftene i Grenland er det dramatisk om dette blir opphevet. Uten dette unntaket ville kostnadene for kun energileddet vært 90 MNOK høyere i årene 2023-2025. Selv om marginaltapsleddet ikke inngår i forslaget som er på høring fra Statnett, er det relevant fordi det er de samlede nettkostnadene som er avgjørende for industrien.

I tillegg er INEOS-bedriftene tilknyttet regionalnettet og betaler derfor fastledd på nettleie to ganger - både regionalnettstariff og transmisjonsnettstariff. Det er svært viktig at alle nettkostnadselementene sees i sammenheng. Statnett må ta inn over seg det samlede nivået på nettkostnader for konkurranseutsatt

prosessindustri og ikke kun hvert element for seg. De samlede nettkostnadene for INEOS-bedriftene i Grenland har allerede doblet seg fra 2023 til 2025, noe som utgjør en kostnadsøkning på ca. 25 MNOK pr. år.

Statnett planlegger å investere 15-25 milliarder NOK årlig fram mot 2040 og estimerer en flerdobling av industritariffen fram mot 2035. I tillegg holdes transmisjonsnettstariffen i dag kunstig nede til forbrukskunder på grunn av flaskehalsinntekter, men det knytter seg stor usikkerhet til hvordan disse vil utvikle seg framover. Vi er svært bekymret over at nivået på transmisjonsnettstariffen framover er forventet å øke drastisk. Dagens nivå på nettkostnader er allerede krevende konkurransemessig. Den foreslåtte endringen i tariffmodell vil ytterligere forverre konkurransesituasjonen for INEOS-bedriftene.

Statnetts utgangspunkt er at inntektsbehovet øker som følge av blant annet høyere systemdriftskostnader og behov for utvidelse og forsterkning av nettet. De bakenforliggende årsakene er økte systemdriftskostnader forbundet med væravhengig og distribuert kraftproduksjon og ønsket om å legge til rette for nye virksomheter som datasentre. Ingen av disse bakenforliggende årsakene kan henføres til den eksisterende kraftforedlende industrien. Den kraftforedlende industrien i Norge er i en særstilling ved at den er nærmest 100% eksportrettet og produkt- og råvarepriser fastsettes i et globalt marked. Den norske kraftforedlende industrien er en del av europeisk prosessindustri som de siste 4-5 årene har opplevd dramatisk svekket konkurranseevne som følge av energikostnader som er ca. 3 ganger høyere enn våre konkurrenter i Asia og USA. Statnetts forslag vil ytterligere forverre denne kostnadssituasjonen og spesielt dramatisk er det for de av oss som er lokalisert i prisområde NO2.

Europeisk regelverk stiller krav om kostnadsreflektive tariffer basert på kostnadsansvarlighet, og etter Forskrift for omsetningskonsesjonærers § 13-1 bokstav j skal tariffene «*utformes slik at de reflekterer kostnadsstrukturen i nettet*». Kostnadsreflektiviteten for INEOS-bedriftene i Grenland har ikke økt i perioden fra 2021 til i dag og vil heller ikke øke i overskuelig fremtid da det ikke er planlagt investeringer i ny kapasitet og dermed ikke nytt effektbehov på denne siden av 2030.

Når det gjelder inndekning av fremtidige investeringskostnader for Statnett, mener INEOS-bedriftene i Grenland at produsentene og utenlandsforbindelsene må bidra til å dekke en større del av disse kostnadene, da deres kostnadsreflektivitet i transmisjonsnettet er høyere enn den andeler de pr. i dag betaler. SFHB-bedriftene (Stort Forbruk – Høy Brukstil) har få direkte fordeler av Statnetts utbyggingsplaner og dermed liten økt kostnadsreflektivitet. Derimot har produsentene og utlandsforbindelsene store fordeler av disse utbygningene, da de ønsker å selge mer kraft. Vår oppfatning er at de står for den reelle drivkraften i det økte utbyggingsbehovet.

Økte nettkostnader for industrien vil også redusere mulighetene for grønne investeringer og reduksjon av CO2-utslipp fordi prisen på utslippsfri elektrisk kraft totalt sett øker og at allerede ulønnsomme grønne investeringer blir enda mer ulønnsomme.

Tilsvar til foreslått tariffmodell

SFHB-bedriftene, med uttak >15MW eller 100 GWh årlig, får i dag en industriavkortning på 50% på transmisjonsnettstariffen. Bakgrunnen er at industrien har stor nytteverdi for nettet.

Statnett mener at SFHB-bedriftene framover vil ha lavere nytte for nettet fordi det nå er en kø av nye store forbrukskunder (eks. datasentre) som ønsker å knytte seg til nettet. Ved eventuell nedleggelse av dagens prosessindustri, vil kapasiteten raskt overtas av nytt stort forbruk med større betalingsevne. Dette er en endring siden siste vurdering i 2021 og er framsatt som hoveddriveren for foreslått endring i tariffmodell. Statnett synes altså å mene at det er uproblematisk om prosessindustri legges ned som følge av økte nettkostnader, men hensyntar ikke de samfunnsmessige ringvirkningene og verdiskapningen denne industrien representerer.

INEOS-bedriftene i Grenland er uenige i at kapasitetskø er et argument for redusert nettnytte hos SFHB-bedriftene. At kapasiteten har en alternativverdi har ingen implikasjoner for elementene i tariffmodellen som reflekterer nytte og som er knyttet til egenskaper ved SFHB-bedriftene. Statnett sier også selv at store kunder med høyt forbruk fortsatt er nettmessig gunstig. En slik tariffmodell som Statnett her foreslår, vil kunne innebære at kunder med høyest betalingsevne som datasentre får nettilgang.

Industriens betydning for nettmessige forhold har ikke endret seg siden 2021. De er fortsatt relevante og i stor grad vil industriens nettnytte øke framover fordi:

1. Industrien bidrar til reduserte systemdriftskostnader (sommerlast).
2. Industrien bidrar til å utnytte eksisterende nettkapasitet bedre grunnet ulik forbruksprofil.
3. Det er rimeligere å forsyne store enkeltforbrukere enn flere, mindre forbruksenheter.

Dette begrunner vi med:

1. **Sommerlast:**
Industriens sommerlast øker produksjonen av regulerbar vannkraft. Statnett trenger derfor å kjøpe mindre kraft i reservemarkedet. I tillegg vil dette sommerforbruket til industrien føre til lavere budpriser i reservemarkedet, som ytterligere reduserer utgiftene i systemdriftskostnadene til Statnett. Perioder med import av ikke-regulerbar fornybar kraft over utenlandskablene har økt i sommerperioden. Dette øker viktigheten av å ha produksjon av regulerbar vannkraft for å opprettholde stabil frekvens i nettet. Industriens sommerlast bidrar til nødvendig forbruk slik at det blir behov for denne regulerbare vannkraften.
2. **Forbruksprofil:**
Ettersom kostnadene i fleksibilitetsmarkedet utgjør en økende andel av Statnetts kostnader (økt fra 501 til 1074 MNOK fra 2021 til 2025), men at disse reservene i liten grad kan tilskrives industri, har industriens fordelaktige forbruksprofil styrket seg.
3. **Store forbrukere:**
Ingenting har endret seg her siden 2021. Det er fortsatt klart billigere å bygge nett for- og forsyne store forbrukere med høy brukstid enn flere mindre.

En annen viktig samfunnsmessig nytte av SFHB-bedrifter som INEOS bedriftene i Grenland, er evnen til å kunne stenge ned driften eller deler av driften ved kritiske situasjoner i transmisjonsnettet som kan true liv og helse dersom forbruk ikke reduseres raskt. Det har åpenbart en stor samfunnsnyttig verdi i tillegg til det ovennevnte. Dette gjelder også industribedrifter som har lite fleksibilitet i daglig drift under en normalsituasjon, men som kan bidra i kritiske situasjoner.

Forslag om prekvalifisering til fleksibilitetsmarkeder

Det eksisterer allerede fleksibilitetsmarkeder. INEOS Inovyn som er den største strømforbrukeren av INEOS-bedriftene i Grenland, er allerede prekvalifisert i dette markedet.

Mange av SFHB-bedriftene har muligheter til å delta og deltar i dagens fleksibilitetsmarkeder. Imidlertid er det også enkeltbedrifter, som INEOS Rafnes, hvor reduksjon i kraftforbruk av betydning ikke lar seg gjøre uten full fabrikkstans med dertil flere døgn produksjonstap.

Forslag om forbruksreduksjon

Dette forslaget er svært problematisk og griper både inn i enkeltbedrifters tilpasning til markedet og direkte inn i prisfastsettelsen i spotmarkedet i situasjoner med høye kraftpriser.

- Forslaget har ingen god nettmessig begrunnelse. En anstrengt markedssituasjon for kraft er ikke det samme som en anstrengt nettsituasjon.
- Forslaget griper inn i spotmarkedet og prisdannelsen som vil ha fordelingsvirkninger og blant annet påvirke vannverdier og disponering av vannkraftressursene. Det er mest sannsynlig ikke i tråd med forskriften at Statnett som monopolist griper direkte inn i prisdannelsen i spotmarkedet.
- Forslaget tar ikke inn over seg samfunnsøkonomiske tap for bedriftene ved reduksjon av produksjon på prisnivåer som er bestemt av Statnett basert på historiske prisanalyser. INEOS-bedriftene i Grenland har modeller som optimerer lønnsomhet. Det inkluderer også leveranseforpliktelser til kunder. Så lenge industrien må redusere forbruket sitt til tross for at vi har en langt høyere verdi ved å produsere, har samfunnet et effektivitetstap og er dermed samfunnsmessig ulønnsomt. INEOS-bedriftene er også svært bekymret for varigheten av produksjonsreduksjon som kan ha store driftsmessige konsekvenser, spesielt vinterstid.

Kapasitetsledd

INEOS bedriftene i Grenland mener Statnett har ikke gitt noen god begrunnelse for forslaget om å innføre et kapasitetsledd. Innføring av et nytt ledd må ses i sammenheng med andre elementer i tariffregelverket, inkludert lokaliseringssignaler i den eksisterende tariffmodellen og anleggsbidrag. Statnett planlegger flere endringer i øvrige tariffregler på lengre sikt. Forslaget til Statnett om innføring av et nytt kapasitetsledd virker litt tilfeldig, og samspillet med andre incentiver i tariffen er ikke vurdert.

Det er også betydelige metodeutfordringer ved å beregne kapasitetsleddet som det ikke gis svar på i Statnetts høringsnotat. Som regionalnettskunde i NO2 er vi i tillegg svært bekymret for to forhold:

- 1) Beregning av kapasitetsledd i regionalnettet for enkeltbedrifter er utfordrende, og det er høyst uklart hvordan en slik kostnad vil bli videreført til enkeltbedrifter. Vårt regionalnett i Grenland er et masket nett med mye røkeringer og tette stasjoner hvor det er svært utfordrende å regne på enkeltbedrifters effektledd.
- 2) Regionalnettet i NO2 fungerer tidvis som transittnett for transmisjonsnettet. INEOS-bedriftene er lokalisert i NO2 som i utgangspunktet gir oss store ekstrakostnader. Vi er svært bekymret for utilsiktede konsekvenser for oss som regionalnettskunde av et nytt ledd som ikke er utredet.

INEOS-bedriftene i Grenland mener derfor at eksisterende industriavkortning for SFHB-bedriftene på 50% av fastleddet i nettleien bør bestå uten innførsel av et nytt kapasitetsledd da ingenting vesentlig har endret seg siden forrige gjennomgang av denne tariffen i 2021. Vårt synspunkt kan begrunnes med såvel samfunnsøkonomiske som nettmessige og regulatoriske argumenter.

Vennlig hilsen,

Jan De Belder (sign.)
Adm. Dir.
INEOS Rafnes AS, INEOS Bamble AS

Rodney Ishak (sign.)
Adm. Dir.
INOVYN Norge AS